
BOOK REVIEW: BASIL HATIM & IAN MASON. "DISCOURSE AND THE TRANSLATOR". LONDON AND NEW YORK: LONGMAN, 1990. XIV + 258 PP. ISBN 0-582-02190-1 (PPR) / 0-582-05925-9 (CSD) (LANGUAGE IN SOCIAL LIFE SERIES)

Isa Spahiu

University of Tetovo, Tetovo, Republic of North Macedonia, isa.spahiu@unite.edu.mk

Zarije Nuredini

University of Tetovo, Tetovo, Republic of North Macedonia, zarije.nuredini@unite.edu.mk

Abstract: Discourse and the Translator consolidate and extend beyond previous studies of translation even today. Their rational and educational approach to translation issues guarantees that everyone working with "in contact" languages will find it indispensable. Drawing upon research from the fields of sociolinguistics, discourse studies, pragmatics, and semiotics, the professors examine the act and outcome of translation within their own social environments. The book highlights the value of the translator as a cultural mediator through this analysis. Ian Mason and Basil Hatim's book Discourse and the Translator is a work in need of a subtitle. Over the past few years, both discourse and translation books have seemed to proliferate. Suggests incorporating a socio-cultural component into the understanding of some fundamental concepts in pragmatics, such as felicity conditions, speech actions, and Grice's maxims and principles. It also suggests connecting them to the examination of real translation issues. Cultural standards frequently influence the equivalency of illocutionary force when translating official discourse. In terms of denotative meaning, a translation might be accurate, yet it might not capture the conviction of the original work. As Widdowson notes, equivalency is pragmatic in addition to linguistic and semantic. A speech act is made up of the elocutionary, illocutionary, and perlocutionary acts taken collectively. The concept that sincerity in communication is a societal duty underpins the criteria of felicity. The science that examines signs in society is known as semiotics, or semiology. The discourse theory presented here is comparable to the cultural codes that Barthes (1970) mentioned.

Keywords: discourse, discourse analysis, semiotic analysis, discourse texture, translation quality, linguistics.

ПРИКАЗ НА ДЕЛОТО ОД БЕЈЗИЛ ХАТИМ И ИЈАН МЕЈСОН. „ДИСКУРСОТ И ПРЕВЕДУВАЧОТ“. ЛОНДОН И ЊУЈОРК: ЛОНГМАН, 1990. XIV + 258 СТР. ISBN 0-582-02190-1 (PPR) / 0-582-05925-9 (CSD) (СЕРИЈА „ЈАЗИК ВО ОПШТЕСТВЕНИОТ ЖИВОТ“)

Иса Спахиу

Универзитетство Тетово, Тетово, Република Северна Македонија, isa.spahiu@unite.edu.mk

Зарије Нуредини

Универзитетство Тетово, Тетово, Република Северна Македонија, zarije.nuredini@unite.edu.mk

Апстракт: Дискурсот и преведувачот се консолидираат и се протегаат надвор од претходните студии за превод дури и денес. Нивниот рационален и едукативен пристап кон прашањата за превод гарантира дека секој што работи со јазиците „во контакт“ ќе го смета за неопходен. Врз основа на истражувањата од областите на социолингвистиката, студиите за дискурсот, прагматиката и семиотиката, професорите го испитуваат чинот и исходот од преводот во нивните социјални средини. Делото преку оваа анализа ја истакнува вредноста на преведувачот како културен посредник. Делото „Дискурсот и преведувачот“ од Ијан Мејсон и Бејзил Хатим е дело на кое му треба поднаслов. Во текот на изминатите неколку години, и дискурсите и делата за превод се чинеше дека се множат. Се предлага да се додаде социо-културен елемент на одредени основни поими во прагматичната анализа: говорни чинови, услови на среќа и принципи и максими на Грајс. Исто така, предлага тие да се поврзат со анализата на актуелните проблеми на преводот. Во преводот на официјалниот говор, на пример, еквивалентноста на илокуциската сила често е предмет на разлика во културните норми. Преводот може да биде верен превод во смисла на денотативно значење, но сепак да не го носи уверувањето на изворниот текст. Како што истакнува Видоусон, еквивалентноста не е само лингвистичка и семантичка; тоа е и прагматично. Заедно, локуцијарните, илокутивните и перлокутивните чинови го сочинуваат она што се нарекува говорен чин. Условите за среќа зависат од претпоставката дека, во комуникацијата, да се биде искрен е општествена обврска. Семиотиката или

семиологијата е наука која ги проучува знаците во нивното природно живеалиште општество. Концепцијата на дискурсот развиена овде може да се спореди со културните кодови на кои се повикува Барт (1970).

Клучни зборови: дискурс, анализа на дискурсот, семиотичка анализа, текстура на дискурсот, квалитет на преводот, лингвистика.

1. ВОВЕД

„Дискурсот и преведувачот“ раѓа нов практичен модел кој ги анализира културните димензии на јазикот, како и прагматичните и семиотичките димензии на преводот. Мејсон и Хатим ја истражуваат границата што ја поврзува анализата на дискурсот со преводот, со забележителна наклонетост кон лингвистиката. Поради оваа причина, потребно е претходно познавање на лингвистиката и на теоријата на преводот за да може читателот да ги разбере концептите кои се споменати внатре. Целта на овој приказ претставува обид науката да се повлече и оддели, односно да се ослободи од неплодното професионално расудување. На почетокот во предметното дело се соочуваме со дискусија за старите и повторливи дебати и прашања во преведувачките студии, како што се „буквалната“ наспроти „слободната“ формална и динамична еквивалентност, односно дали преводот треба да биде насочен кон авторот, или кон читателот?

2. КРАТОК ОПИС НА СОДРЖИНАТА

Во првото и второто поглавје авторите ги откриваат плодните согледувања што лингвистиката ги понудила за оваа дисциплина. Во предметното дело се соочуваме со дискусија за старите и повторливи дебати и прашања во преведувачките студии, како што се „буквалната“ наспроти „слободната“ формална и динамична еквивалентност, односно дали преводот треба да биде насочен кон авторот, или кон читателот. Целиот напредок што го постигнала лингвистиката обезбедува нова насока за преведувачките студии. Ова ја покажува сложеноста на преводот затоа што е повеќе од обична замена на номенклатурите, а тоа е меѓукултурната комуникација. Оттука, преведувачките студии преминуваат на сосема ново ниво, ако се земат во предвид систематските комуникациски фактори што постојат помеѓу различните јазици. Само со ваков пристап ќе се расветлат прашањата поврзани со границите на преводот и еквивалентноста и разумно ќе бидат дефинирани и разјаснети.

Потоа, во третото поглавје започнува проучувањето на контекстот, почнувајќи со анализа на регистарот. Хатим и Мејсон во своето испитување се потпираат на антрополошката теорија на Малиновски, а лингвистичката теорија ја превземаат од Фирт. Првиот го зафати прашањето за контекстот на ситуацијата и на културата, поставувајќи многу важно прашање за разјаснување: кој би бил најдобриот метод за прикажување на англискиот текст во странската култура и јазик? Се разбира, културната супстанција е проблем за преведувачот, а на крајот останува преводот со коментар.

Малиновски се одлучи за овој метод тврдејќи дека го „ситуационализира“ текстот што го олеснува ангажирањето на преведувачот. Преводот се сфаќа како чин на пренесување на значењето на текстот од еден јазик на друг, а бидејќи текстот не може да постои надвор од контекстот, значењето не може да се одржува без постојано повикување на ситуацијата во која е наведен. Малиновски ова го нарекува контекст на ситуацијата.

Фирт од друга страна, ја истражи врската што постои помеѓу значењето и јазичната варијација. Тој смета дека ниту од блиску не може да се каже дека разбирањето за значењето на исказот ги разгледува зборовите поединечно. Значењето, вели тој, е наменетата порака. Текстуалното значење доаѓа од фактот што неговите зборови претставуваат збир што не може да се фрагментира. Затоа тој предлага четири нивоа на значење со кои би му олеснил на преведувачот да добие појасна разликувачка слика, бидејќи секој сегмент придонесува во олеснување или отежнување во извршувањето на неговата задача. Благодарение на придонесот на Фирт, преводот на нечистотија во лингвистичкото проучување на јазикот спроведено на оваа тема сега го нема.

Сепак, ова е далеку од решение за проблемот. Според Кетфорд, концептот на јазикот е огромен и не е оперативно корисен, а тоа предизвикува бескрајни дебати низ годините. За ова прашање, Халидеј, Мекинтош и Стревенс (1964) создадоа рамка за опис на јазичната варијација, илустрирајќи го комуникацискиот аспект на јазикот на многу поедноставен, но вешто одбран начин. Се разликуваат две димензии: димензија поврзана со корисникот и димензија поврзана со употребата.

Во четвртата глава, важноста на прагматичниот и семиотичкиот аспект на текстовите е многу добро разгледана. Главно, прагматичната димензија ни овозможува „да ги изработуваме работите со зборови“ и преку неа да се дефинира соодветноста на употребата на исказот. Семиотичката димензија е таа што ни овозможува да го дефинираме дискурсот со оглед на фактот што општествените прилики се изразуваат во самиот дискурс. Ваквата перцепција на контекстот нè наведува да заклучиме дека пренесувањето на било

која порака во друг јазичен систем (во секој поглед) зависи од исправањето на таквите вредности. Со други зборови, реакцијата на рецепторот на текстот е предмет на суптилни варијации.

Во истото поглавје тие прават разлика помеѓу текстот и дискурсот, но оваа разлика е многу мала. Дефиницијата на дискурсот и неговиот вистински идентитет не е експлицитно формулирана, ниту пак била лоцирана на било кое ниво. Текстот се опишува како значења и манифестации на дискурсите и следствено на тоа се смета за основна единица во семиотичката анализа. Ова иницираше неколку интригантни прашања во мојот ум, на пример, како оваа дефиниција може да биде корисна за нашата практика? Како поимот дискурс е соодветен во теоретската основа, а не е функционален во преведувачките студии?

Хатим и Ијан го дефинираат дискурсот како „начин на размислување и зборување“, но не ги нарекува преведените текстови дискурси и не го смета когнитивниот процес на преведувачот во генерирањето на текстот! Дополнително, тој не го нарекува производот на преводот со терминот дискурс. Зошто е тоа така? Навистина е сомнително „размислувањето“ и „зборувањето“ на преведувачот? Зарем тоа не е дискурс? Или во реалноста го исклучува пишаниот аспект? Зарем ова не го прави дискурсот исклучиво вербална изведба?!

Во петтото, шестото и седмото поглавје, Хатим и неговиот колега доаѓаат до интересно гледиште. Комбинираните прагматски и семиотички карактеристики го формираат она што тие го нарекуваат интертекстуалност. Авторите во овој дел од делото објаснуваат како нашите претходни асоцијации кои потекнуваат од нашите претходни искуства и постоечкиот однос помеѓу елементите на текстот, претставуваат она што ја создава оваа силна интертекстуална врска што доведува до многу повеќе знаења од она што го овозможува постоечкиот текст. Тие во текстот на седмото поглавје откриваат зошто е суштинска интертекстуалната референца, прикажувајќи го нејзиниот голем придонес во текстот на домаќинот како водич, за преведувачот да ја согледа намерноста на дописникот. Ако намерите се добро согледани, можностите за погрешно толкување се намалуваат и тогаш одлуката за новата „силуета“ на текстот станува непроблематична.

Предметното дело се занимава со потешкотиите на преведувачите во текот на нивната кариера, што опфаќа суштински елементи и толкувања. Двајцата автори самоуверено потврдуваат дека секој текст има специфична реторичка цел којашто едиректно поврзана со содржината, нагласувајќи го значењето на идеологиите што текстовите ги рефлектираат за практичарите.

Бидејќи текстовите се произведуваат во дадена говорна заедница, не можеме да очекуваме да ги користиме истите зборови што се исполнети со значење кое е соодветно за една заедница којашто е единствена со нејзината класификација на реалноста, а да ја добиеме истата реакција и ефект во друг контекст на комуникација која се разликува од онаа на изворот. Сите пораки опфаќаат индивидуални и групни специфични карактеристики на начин што ги збогатува со повеќе детали за културната реалност и искуствата на заедницата „мајка“. Затоа, задолжително е секој преведувач да биде свесен за оваа идеолошка сила, бидејќи таа ја одредува употребата на секој јазик.

По деталното испитување на аспектите на текстовите, двајцата научници го насочуваат своето внимание кон **осмото поглавје**, односно кон фокусот на преведувачот и типот на текст. Во овој дел, авторите се решени да дадат аргументи и фактиза сеопфатниот модел на контекст, за начините со кои контекстот го обликува фокусот на текстот што ја активира функцијата и за класификацијата на текстот.

Во деветтото поглавје се доведува во прашање влијанието на контекстот врз структурата на текстот. Авторите тврдат дека лексичкиот избор и структурата на одреден тип на текст се мотивирани, т.е. структурата го одразува начинот на кој културата го организира текстуалниот знаковен материјал. Во овој случај текстовите се само претстави под влијание на намерноста.

Така, од преведувачот се бара да се обиде да не ја загрози оваа посебна карактеристика на текстот. Авторите се согласни дека ова не е лесна задача бидејќи бара продлабочено разбирање, перцепција и свесност за неговата функција. Сепак, ако некогаш преведувачот успее да го направи тоа, тогаш од него се бара да најде структура и лексика што ќе им одговара на нормите на целната култура и на нејзиниот јазичен систем, што повторно, не е толку лесно да се реализира.

Десеттото поглавје со наслов „Текстура на дискурсот“, се занимава со особините што му се припишуваат на дискурсот. Елементите кохерентност, кохезија и тематска организација се уредно дискутирани во ситници на начин што ги поврзува со дискурсот и жанрот. Ова всушност значи дека текстурата на преведувачот му обезбедува средства за да може да ги разбере намерите на дискурсот и на структурата, како и на функцијата што ја врши на текстуален план. Всушност, тоа е една од придобивките на читателите на ова дело од коешто имаме огромна корист.

Иако преведувачот е често испровоциран поради терминот со којшто е ословуван (предавник), сепак на крајот тој е оној кој ја игра важната улога во меѓукомуникациските односи, односно тој е посредник! Во ретроспектива на моделот на комуникација на Роман Јакобсон, луѓето не можат да се разберат меѓусебно

преку групните граници, без разлика на нивниот вид. Комуникацијата е многу тешка кога поединците не го делат истиот светоглед. Затоа е потребен интеркултурен говорник, во овој случај преведувач, на кого оваа вештина му овозможува слободно да посредува и да комуницира со другите говорници од радикално различно потекло, без да наиде на проблеми.

Посредникот, во овој поглед делува како посредник помеѓу различните јазици и култури, од кои секоја различно гледа на реалноста. Бидејќи тој е оној кој командува со процесот на размена на пораки помеѓу испраќачот и примачот, несвесно врши тројно дејство, т.е. се претвора во неутрален активен читател што бара целосно одвојување од сопствените верувања и вредности. Потоа, го декодира предвиденото значење и го препишува со повторно кодирање, земајќи во предвид колку е критично реторичката цел на изворниот текст да остане недопрена.

3. ЗАКЛУЧОК

Природата на односот помеѓу анализата на дискурсот и преводот сега е појасна. Ова дело укажува како анализата на дискурсот може да биде од огромно значење за полето на преводот, но штом ќе ја завршите, станува очигледно дека не им се обраќа на оние кои се заинтересирани да научат како да преведуваат, туку им се обраќа на оние кои се заинтересирани да ги разберат лингвистичките својства на преводот.

КРАТКА БИОГРАФИЈА ЗА АВТОРИТЕ

Бејзил Хатим е професор по превод и лингвистика во Американ Универзитетот во Шарџа, ОАЕ. Тој е светски признат теоретичар во преводот. Низ годините, Хатим тесно соработува со Ијан Мејсон, а резултат на нивната заедничка работа се неколку публикации на тема превод, поточно уметноста на комуникацијата во рамките на преводот и интеркултурната комуникација.

Ијан Мејсон е научник во областа на преводот којшто предавал во Центарот за студии за превод и толкување на Универзитетот Хериот Ват во Единбург. Неговиот интерес, слично како и кај Бејзил Хатим е на полето за прагматика на меѓучовечката комуникација во однос на преводот. Тој е член на редакцијата на „Преведувач“.

ЛИТЕРАТУРА

- Cevik, Y. (2013). The Importance of Language, Memory and Bilingualism in Language Acquisition. *Language*, 3(17).
- Hatim, B. & I. Mason. (1990). *Discourse and the Translator*. London: Longman.
- Hatim, B. (2020). *Communication Across Cultures: The Linguistics of Texts in Translation (Expanded and Revised Edition)*. University of Exeter Press.
- Hatim, B. & I. Mason. (1997). *The Translator as Communicator*. London: Routledge.
- Hatim, B., & Munday, J. (2019). *Translation: An advanced resource book for students*. Routledge.
- Hatim, B., & Ian M. (1995) *Teoría de la traducción: una aproximación al discurso*. Grupo Planeta (GBS).
- Hatim, B. (1998). Pragmatics and translation. in *Routledge Encyclopaedia of translation studies*, 179-183.
- Karjagdiu, L., & Kryeziu, N. (2021). A Brief Outline on Scanderbeg in English Literature. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(6).
- Karjagdiu, L., Kryeziu, N., & Spahiu, I. (2021). Milton and Noli's Samson. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(6).
- Karjagdiu, L., & Kryeziu, N. (2021). The Reception of Ernest Hemingway's Works in Albanian Literature and Culture. *AWEJ for Translation & Literary Studies*, 5. <https://doi.org/10.31235/osf.io/xd8q5>
- Spahiu, I., & Kryeziu, N. (2021). A contrastive study of grammar translation method and direct method in teaching of English language to primary school pupils. *Linguistics and Culture Review*, 5(S2), 1022-1029. <https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS2.1663>